

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/227046,Marek-Klecel-Smierc-poetki-Krystyna-Krahelska-19141944.htm>

26.02.2026, 18:41

Marek Klecel: Śmierć poetki. Krystyna Krahelska (1914–1944)

Zginęła w pierwszej dobie Powstania Warszawskiego. Za nią poszli wkrótce inni młodzi poeci. Kilka lub kilkanaście dni później zmarli Krzysztof Kamil Baczyński, Tadeusz Gajcy, Zdzisław Stroiński, a po nich, już we wrześniu, Józef Szczepański, autor proroczego wiersza Czerwona zaraza.

[Kultura Powstanie Warszawskie](#)

02.08

To była ta wielka hekatomba poetów, którą znawca polskiej literatury Stanisław Pigoń skomentował potem słowami:

„Należymy do narodu, którego losem jest strzelać do wroga z brylantów”.

W ten sposób młodzi artyści zostali wyniesieni ponad wydarzenia wojny, a swój życiowy i patriotyczny testament pozostawiali w słowach swej poezji.

Krystyna Krahelska „Danuta” zmarła od niemieckiego postrzału w czasie akcji zdobywania Domu Prasy przy Marszałkowskiej. Była sanitariuszką 1108. plutonu Dywizjonu AK „Jeleń”, który ul. Polną atakował budynki zajmowane przez Niemców przy pl. Unii Lubelskiej. Została postrzelona, gdy ratowała rannego kolegę.

Janina Krassowska „Jagienka”, jej najbliższa koleżanka z grupy sanitariuszek, bezskutecznie próbowała udzielić jej pomocy. Tak później wspominała przebieg całej akcji:

„1 sierpnia atakowaliśmy od strony Pola Mokotowskiego budynek redakcji i drukarni «Nowego Kuriera Warszawskiego» – wydawanego wówczas przez Niemców. Przekroczyliśmy Polną. Chłopcy wdarli się już na podwórze. I wtedy padły strzały. Trzeba się było wycofać. Rozsypaliśmy się po polu. Leżeliśmy plackiem na ziemi wśród słoneczników, buraków, kartofli. Tuż przy mnie padła «Danuta», trafiona trzykrotnie przez Niemców w momencie, gdy usiłowała dotrzeć do rannego powstańca. Podpełzłam do niej razem z «Wrzosem» [pchor. Zbigniewem Wrześniowskim]. Staraliśmy się ją obrócić na plecy. W tym momencie «Wrzos» trafiony padł koło niej. Byłam sama, reszta plutonu gdzieś się rozpierzchnęła. Nic jej pomóc nie mogłam. Po zapadnięciu zmroku wycofaliśmy się na Polną do jakiejś fabryczki. Stamtąd wyszedł patrol z noszami. Przyniósł «Danutę» na punkt sanitarny. Nie znałyśmy tego patrolu, nie mogłam się dowiedzieć, gdzie ją zanieśli. Szukaliśmy w najbliższych punktach. Bez skutku...”

Poetka zmarła nad ranem. Pochowano ją w ogródku kamienicy przy Polnej 36.

Kapral Maciej Kuczyński „Krot” zapamiętał jedno z wydarzeń tych pierwszych dni:

„Wieczorem drugiego dnia Powstania na kwaterze w jednym z mieszkań w Śródmieściu usłyszałem pierwszy raz tę piosenkę. *Chłopcy, bagnety na broń!* Ta piosenka towarzyszyła mi potem przez cały okres Powstania. Pozostały mi na zawsze w pamięci jej słowa i melodia. Nie wiedziałem wtedy, że autorka tej pieśni Krystyna Krahelska już nie żyje”.

Krahelska była nieco starsza od „wojennego pokolenia” poetów – Baczyńskiego, Gajcego, Andrzeja Trzebińskiego. Nie była z nimi specjalnie związana, miała nieco inną formację. Pochodziła z pogranicza Polesia i Nowogródzyczyny i zawsze była związana z Kresami. Urodziła się w rodzinie Jana Krahelskiego i Janiny Bury w majątku Mazurki nad rzeką Szczarą w roku wybuchu I wojny i podczas jej trwania wędrowała z rodziną po kraju. Jej ojciec pełnił wtedy ważne funkcje wojskowe, a później administracyjne. W 1932 r. ukończyła szkołę w Brześciu Litewskim, później zapisała się na studia geografii i etnografii na Uniwersytecie Warszawskim. Zawsze jednak, także w czasie kolejnej wojny i okupacji, wracała w strony rodzinne. To z ich pejzaży i wzruszeń pod wpływem chwil dzieciństwa rodziła się jej poezja. Nostalgiczne krajobrazy Polesia i pierwsze refleksyjne wzruszenia odzywają się w jej pierwszych, jeszcze bardzo młodzieńczych wierszach:

„Smutno drzewom, z których opadają liście,

Skrząc się i mieniając ogniście.

Smutno od mrozu obumarłej trawie

I liściom, które wiatr targa ku swej zabawie.

Ale najsmutniej chyba lipom, co stoją огоłocone,

Wyciągając ku błękitowi swą bezlistną koronę”.

Smutno drzewom

[Czytaj artykuł Marka Klecla *Śmierć poetki. Krystyna Krahelska \(1914-1944\)* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kultura, Powstanie warszawskie

Artykuł

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Pomnik Syreny w Warszawie. Fot. NAC